

підходи до просування продукції та визначає, як вони будуть представлені та продані кінцевим споживачам.

Список використаних джерел:

1. Писаренко В.В., Шталь Т.В., Гуржій Н.Г., Мелушова І.Ю. *Стратегічне управління збутовою діяльністю підприємств на міжнародному ринку: маркетингово-логістичний аспект: монографія*. Харків: Видавництво «Лідер», 2017. 230 с.
2. Балабанова, Л.В., Митрохіна П. *Управління збутовою політикою: [навч. посібн.]*. К.: ЦУЛ, 2011. 240 с.
3. Терещенко І. О., Яснолоб І. О., Сердюк Р. Є. *Адміністрування маркетинговою діяльністю виробників органічної продукції при реалізації стратегії еко-інноваційного розвитку. Інфраструктура ринку. Випуск № 49. 2020. С. 132-137.*
4. Терещенко І. О., Кібальник В. О. *Маркетингові аспекти стратегічного управління підприємством. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 20. С. 56–60.*
5. Біловодська О.А. *Маркетингова політика розподілу та збуту: дослідження сутності, ролі та значення. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2017. № 2. С. 85-97.*

УДК 005.334:338.43

Вернюк Н.О.

*кандидат економічних наук, доцент,
декан факультету менеджменту,*

Григорян Р.Х.

*здобувач третього рівня вищої освіти,
Уманський національний університет садівництва*

**ОЦІНКА РИЗИКІВ У ДІЯЛЬНОСТІ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ
НЕВИЗНАЧЕНОСТІ**

В умовах ведення Україною війни проти російських загарбників спостерігається посилення прояву різних видів ризиків та їх впливу на розвиток сільськогосподарських підприємств, які виникли внаслідок таких непередбачуваних чинників, кризових явищ та обмежень, як пандемія COVID-19. Серед основних чинників, які негативно впливають на господарську діяльність

сільськогосподарських підприємств слід відмітити втрату виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств на окупованих територіях через повна чи часткову втрату майна, трудових і земельних ресурсів, несприятливу кон'юнктуру ринків сільськогосподарської продукції, скорочення доходів населення, ускладнена логістика постачання виробленої продукції на зовнішні ринки, невчасна оплата придбаної продукції з боку контрагентів внаслідок зниження їх платоспроможності, зниження доступності кредитних ресурсів тощо. За таких кризових умов сільськогосподарським підприємствам необхідно не лише систематизувати можливі ризики, але й здійснювати безперервне управління ними.

Однак, сільськогосподарські підприємства зазвичай не приділяють достатньої уваги впровадженню відповідних інструментів ризик-менеджменту, а управління ризиками здійснюють інтуїтивно. Більшість сільськогосподарських підприємств не використовує спеціалізованих методів виявлення, попередження та мінімізації ризиків господарської діяльності. Водночас у зарубіжній практиці моделі ризик-менеджменту не лише активно вивчаються науковцями та спеціалізованими компаніями з антикризового управління, але й успішно використовуються бізнесовими структурами, що сприяє зниженню ймовірності появи незапланованих втрат та збитків [1].

Функціонування сільськогосподарського підприємства передбачає здійснення операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, які впливають на окремі складові виробничого потенціалу: матеріально-технічне забезпечення, кадрове забезпечення, виробництво, збут, фінансово-інвестиційне забезпечення, інноваційне забезпечення тощо. Тому вважаємо, що ризик функціонування сільськогосподарського підприємства як економічна категорія – це подія, для якої властивий об'єктивно-суб'єктивний характер, ймовірність та наслідки її настання, що зумовить зміну показників діяльності організації (покрощує або погіршує їх) за умови зміни внутрішнього або зовнішнього середовищ як з причини прийняття управлінського рішення, так і незалежно від нього.

Формування ризику здійснюється під впливом численних умов, серед яких першочергове місце відводиться зовнішньому середовищу, безпосередньо в якому відбувається його утворення, та

включає природно-кліматичні, економічні, політичні, науково-технічні та соціально-демографічні умови, а також міжнародне та конкурентне середовище. Внутрішнє середовище, як елемент ризику – це економічні, соціальні, екологічні передумови, процеси, явища, які формуються на рівні будь-якого сільськогосподарського підприємства. Саме тому моніторинг ризиків діяльності сільськогосподарських підприємств необхідно розпочати із виявлення факторів або передумов виникнення ризику.

У наукових працях представлено найбільш поширені зовнішні та внутрішні фактори формування ризику [2], однак поза увагою залишається така властивість ризиків у діяльності сільськогосподарських підприємств, як складність його управління або процес, який виникає стихійно, не піддається прогнозуванню та управлінню.

Вважаємо, що класифікація факторів господарських ризиків сільськогосподарських підприємств повинна поєднувати у собі позитивні сторони існуючих класифікацій: зберігати в основі принцип середовища його прояву; урахувати поділ факторів на прямі та непрямі; відобразити елементи управління ризиками; а також класифікувати фактори на ймовірнісні та реальні (прогнозні та фактичні), оскільки, категорія «ризик» є ймовірнісною величиною. Така класифікація факторів може бути використана: при проведенні моніторингу господарських ризиків; прогнозування можливих втрат при настанні несприятливих подій; вибору ефективних та сучасних методів мінімізації ризиків; прийняття вчасних та обґрунтованих управлінських рішень; зниження рівня невизначеності у веденні господарської діяльності підприємства; підвищення рівня обґрунтованості інвестиційних та фінансових проектів; підвищення ефективності планування та прогнозування господарської діяльності; розробки науково-методичних рекомендацій щодо нейтралізації та мінімізації господарських ризиків; підвищення ефективності функціонування сільськогосподарського підприємства.

Специфічними причинами виникнення ризику у діяльності сільськогосподарських підприємств є, насамперед, особливості аграрного виробництва. Причинами цих ризиків є погодні умови, значна протяжність сільськогосподарського виробництва у просторі, а також залежність виробництва від біологічних особливостей ресурсів, що використовуються [3]. Очевидно, що погіршення

погодних умов призводить до зниження урожайності сільськогосподарських культур, що, своєю чергою, відображається на зниженні обсягів виробництва, збільшенні витрат виробництва та втраті сільгосппідприємствами частини прибутку. Територіальна протяжність більшості сільськогосподарських підприємств спричинює зниження контролю та координації діяльності структурних підрозділів, внаслідок чого може допускатися порушення термінів виконання агротехнологічних операцій. Виробничий процес у сільському господарстві пов'язаний із використанням живих організмів, а недодержання термінів та тривалості виконання робіт (дуже ранній посів, подовження збирання урожаю, раннє осіменіння тварин тощо) можуть призвести до втрати частини продукції та зниженню прибутку [3]. Тривалість виробничого процесу є причиною того, що сільгоспвиробники не можуть оперативно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури, внаслідок чого частина продукції може бути у надлишку, або дефіциті.

Специфічним ризиком сільськогосподарського виробництва, є ризик, що пов'язаний із втратою родючості ґрунту. У нинішніх умовах основним завданням сільськогосподарських підприємств є збереження та підвищення родючості ґрунту, а також створення умов для найбільш раціонального використання земельних ресурсів. Окрім цього, науковці називають джерелом ризику для сільськогосподарських товаровиробників інноваційні технології та ресурси цифровізації. Очевидно, що за умови використання новітніх продуктів у виробничій діяльності ризик зменшується лише при досягненні очікуваних показників витрат та цільового прибутку, які доцільно розраховувати перед впровадженням нової технології.

Узагальнюючи результати дослідження щодо оцінки ризиків сільськогосподарських підприємств можна зробити висновок про те, що їх визначення і систематизація повинна проводитися на основі як загальної системи класифікації, так і згідно із класифікацією господарських ризиків сільськогосподарських підприємств, що враховує специфічні особливості галузі.

Список використаних джерел:

1. Mehta A., Neukirchen M., Pfetsch S., Poppensieker T. *Managing market risk: Today and tomorrow. McKinsey Working Papers on Risk, Number 32, May 2012, 21 pp. URL: <http://surl.li/sxuuv>.*

2. Васильєва Т. А., Леонов С. В., Кривич Я. М. та ін. *Економічний ризик: методи оцінки та управління: навч. посібник*. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. 208 с.

3. Varchenko O., Radko V., Rudych O., Svytnous I., & Tkachenko K. *Risks of dairy farming in Ukraine and ways of their minimization and neutralization*. URL: <https://doi.org/10.15407/agrisp6.01.041>.

УДК 352:353.2

Вольська О.М.,

*доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри економіки та морського права,
Херсонська державна морська академія*

МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ МІСТА

Функціонування системи соціального розвитку сучасного міста пов'язано із ефективною роботою механізмів публічного управління, до яких можна віднести політичний, правовий, організаційний та економічний.

Функціонування політичного механізму, пов'язано з формуванням соціальної політики міста, яка визначається низкою заходів та програм, спрямованих на підвищення рівня та покращення якості життя населення міста, забезпечення соціальної справедливості та вирішення соціальних проблем, пов'язаних з соціальним забезпеченням, житловою політикою, освітою, охороною здоров'я, підтримкою вразливих груп населення.

Правовий механізм публічного управління соціального розвитку міста має два рівня свого існування: перший – це реалізація існуючої нормативно-правової бази державного рівня, а другий - формування та реалізація існуючої нормативно-правової бази місцевого рівня.

Організаційний механізм публічного управління соціальним розвитком міста включає в себе компоненти, які забезпечують ефективну реалізацію соціальної політики міста, а саме: структурний компонент, який відповідає за організаційну структуру органів місцевої влади. Метою їх діяльності є реалізація соціальної політики; компонент координації та співпраці, що відповідає за формування спільних дій між різними відділами та органами влади; стратегічний компонент, який відповідає за стратегічний план соціального